

طراحی و تبیین مدل حکمرانی خوب برای ادارات کل کتابخانه‌های عمومی کشور^۱

محمد سعید باقرزاده

دانشجوی دکتری، دانشگاه آزاد اسلامی واحد فیروزکوه، گروه مدیریت دولتی،
دانشگاه آزاد اسلامی، فیروزکوه، ایران

مجتبی طبری^۲

دانشیار، دانشگاه آزاد اسلامی واحد قائم شهر و فیروزکوه، گروه مدیریت دولتی،
دانشگاه آزاد اسلامی، قائم شهر و فیروزکوه، ایران

تورج مجیبی

دانشیار، دانشگاه آزاد اسلامی واحد فیروزکوه، گروه مدیریت دولتی،
دانشگاه آزاد اسلامی، فیروزکوه، ایران

محمدرضا باقرزاده

استادیار، دانشگاه آزاد اسلامی واحد قائم شهر و فیروزکوه، گروه مدیریت دولتی،
دانشگاه آزاد اسلامی، قائم شهر و فیروزکوه، ایران

علی مهدیزاده اشرفی

استادیار، دانشگاه آزاد اسلامی فیروزکوه، گروه مدیریت دولتی،
دانشگاه آزاد اسلامی، فیروزکوه، ایران

تاریخ دریافت: ۱۳۹۹/۷/۲۰ تاریخ پذیرش: ۱۳۹۹/۱۱/۲۸

چکیده

هدف این تحقیق تدوین یک مدل مناسب ادارات کل کتابخانه‌های عمومی کشور با رویکرد تلفیقی، الویت بندی شاخص ها و تایید اعتبار مدل طراحی شده می‌باشد. این پژوهش از نوع کاربردی- توسعه ای بوده که شاخص ها شناسایی شده از طریق مطالعه، بررسی اسناد و مصاحبه را در قالب دو بعد سیاسی و مدیریتی هر کدام با ۱۷ شاخص، مطابق تکنیک دلفی در اختیار خبرگان که ۳۷ نفر از اساتید دانشگاه ها، مدیران و کارشناسان با سابقه کتابخانه ها بوده اند قرار داده که نتایج حاصل براساس تحلیل عاملی تاییدی به صورت یک الگوی حکمرانی خوب شامل ۲ بعد، ۹ مولفه و ۲۸ شاخص بصورت زیر تدوین شده است: بعد سیاسی (شامل ۵ مولفه و ۱۴ شاخص): مولفه پاسخگویی و شفافیت (۳ شاخص)، مولفه عدالت اجتماعی (۳ شاخص)، مولفه قانون محوری اخلاقی (۴ شاخص)، مولفه مشارکت‌گرایی (۲ شاخص) و مولفه فساد ستیزی (۲ شاخص). بعد مدیریتی: (دارای ۴

۱- این مقاله مستخرج از رساله دکتری محمد سعید باقرزاده دانشجوی دکتری مدیریت دولتی دانشگاه آزاد اسلامی واحد فیروزکوه می باشد.

۲- (نویسنده مسئول) mo_tabari@yahoo.com

مؤلفه و ۱۴ شاخص): مؤلفه عدالت تعاملی (۴ شاخص)، مؤلفه کارآمدی و توانمندسازی (۵ شاخص)، مؤلفه توسعه خلاقانه (۲ شاخص) و مؤلفه شبکه‌های مجازی حرفه‌ای (۳ شاخص) همچنین طبق نظر خبرگان قانون محوری اخلاقی به عنوان با اولویت-ترین و عدالت اجتماعی بعنوان کم اولویت‌ترین مؤلفه بعد سیاسی و توسعه خلاقانه بعنوان با اولویت‌ترین و شبکه‌های مجازی حرفه‌ای بعنوان کم اولویت‌ترین مؤلفه بعد مدیریتی حکمرانی خوب در کتابخانه‌های عمومی کشور است. علاوه بر این اعتبار و برازش مدل تدوین شده مورد تایید قرار گرفت.

کلمات کلیدی: حکمرانی خوب، رویکرد تلفیقی، بعد مدیریتی، بعد سیاسی. کتابخانه های عمومی، اعتبار مدل

مقدمه

حکمرانی خوب مفهومی است که از اواخر دهه ۱۹۹۰ به عنوان کلید معمای توسعه در ادبیات توسعه مطرح گردید. حکمرانی خوب محصول مشارکت سه نهاد دولت، جامعه مدنی و بخش خصوصی شناخته می‌شود. بانک جهانی حکمرانی خوب در یک تعریف نسبتاً جامع را بر اساس شش شاخص حق اظهار نظر و پاسخ‌گویی، ثبات سیاسی، کارایی دولت، کیفیت قوانین و مقررات، حاکمیت قانون و کنترل فساد تعریف می‌کند. با عنایت به نقش موثر آن بعنوان یکی از بازیگران اصلی در جامعه و انتظار نقش حمایتی از آنان غایت و چشم انداز حکمرانی خوب رسیدن به نقطه عدالت خواهی و عدم تبعیض، یکسان‌نگری و ارایه خدمات یکسان به همگان است (عزیزی فر، ۱۳۹۶). علیرغم برخی انتقادات وارده به مقوله حکمرانی خوب از قبیل تبعیت از تفکرات نولیبرالیستی و بی توجهی به برخی بسترهای سیاسی و اجتماعی جوامع در حال توسعه، اما استقرار این مفهوم در سطوح مختلف سازمانی، ملی و بین‌المللی با توجه به ویژگی‌های بومی و فراگیری آن می‌تواند موجبات افزایش اثر بخشی و کارآمدی را فراهم سازد.

برای تحقق حکمرانی خوب مشخصه‌هایی عنوان شده اند اما. بی شک وزن و اهمیت هریک از مشخصه‌ها برای دست یافتن به حاکمیت مطلوب با هم تفاوت دارند. همچنین مرادی و همکاران (۱۳۹۶) اعتقاد دارند که حکمرانی خوب به معنای سازوکارها، فرآیندها و نهادهایی است که به واسطه آن‌ها شهروندان، گروه‌ها و نهادهای مدنی، منافع مدنی خود را دنبال می‌کنند و حقوق قانونی خود را به اجرا درمی‌آورند و تعهدات شان را برآورده می‌سازند. به طور کلی اندازه‌گیری دقیق حکمرانی خوب، و اجزای تفکیک شده آن، به محققان و سیاستگذاران اجازه می‌دهد تا عملکردهای خوب را از مجریان بد، به صورت محلی، منطقه‌ای و جهانی جدا کنند. اندازه‌گیری دقیق حکمرانی خوب با استفاده از روش نتیجه‌گرا می‌تواند نشان دهد که سازمانها و دولتها نتایج عملکردی مطلوب دولتی را به شهروندان خود ارائه می‌دهند یا خیر؟ روتبرگ (۲۰۱۸) معتقد است. در مواجهه با فساد گسترده، دولت می‌تواند سیاستهایی را منعکس کند که نشأت گرفته از حکمرانی خوب باشد. از نظر اسپین و گان^۱، (۲۰۱۹) اشکال و ویژگی‌های مختلف تکاملی دولت محصول پاسخ‌های معنادار و پایدار آن به انتظارات در حال تغییر مردم و همچنین چالشهای پیش روی آن‌ها در یک محیط دائمی در حال تغییر بوده است. چنان‌چه الگوی جهانی حکمرانی خوب نتواند محدودیت‌های محلی یک جامعه را در نظر بگیرد. در نتیجه ایده حکومتی خوب در جوامع در حال توسعه و همچنین توسعه نیافته با انواع مختلفی از چالشها روبرو خواهد شد. شانکار نگ^۳ (۲۰۱۸) اعتقاد دارد که کشور جمهوری اسلامی ایران پس از پیروزی انقلاب

^۱Rotberg

^۲Epstein &Gang

^۳Shankar Nag

اسلامی به عنوان یک جنبش پسا مدرن، رویکرد محوری خود را مبتنی بر مقوله های فرهنگی قرار داد. لذا مفاهیمی اخلاقی - فرهنگی نظیر خوبی در پسوند حکمرانی فارغ از خاستگاه اولیه آن قطعا در رویکرد درون گفتمانی و ارزش های بومی انقلاب اسلامی نیز محل توجه می باشد. معهدا ناتوانی مدل های سنتی و مدل های بازار مدار مدیریت دولتی برای پاسخ گویی به فرآیندهای پیچیده و پویای تصمیم گیری عمومی معاصر، موجب حرکتی در بخش دولتی در طی دهه ۱۹۹۰ از تأکید صرف بر کیفیت ارائه خدمات به تأکید بر حکمرانی خوب گردید (الوانی و و علیزاده ثانی، ۱۳۸۶).

از این روی با در نظر گرفتن مشکلات عدیده مدیریتی در سازمان های دولتی ایران که گاهی حتی مانند مانعی در مسیر توسعه عمل می کنند و با عنایت به مبانی محوری مندرج در قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران و سند چشم انداز بیست ساله توسعه به نظرمی رسد حرکت از وضعیت مدیریت دولتی موجود به سمت استقرار حکمرانی خوب البته با مراعات چارچوب هایی نظیر الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت و سایر اسناد فرادستی از ضروریات اصلاح نظام اداری سازمان های ایران و در راستای موفقیت هرچه بیشتر سازمان های دولتی محسوب می شود. چرا که بخش های زیادی از چالش های فراروی سازمان های عمومی در ایران حاصل بکارگیری الگوهای سنتی، تک بعدی و یا به کارگیری نارسای الگوهای نوین مدیریت دولتی می باشد. این در حالی است که حکمرانی خوب به عنوان یک رویکرد پیشرو و فراگیر بسیاری از مشکلات مطروحه در مدیریت دولتی نوین را هم ندارد. لذا باید تلاشها در جهت تبیین و استقرار حکمرانی خوب متناسب با مقتضیات کشور و سازمان های عمومی افزایش یابد تا بتوان امیدی واقعی به توسعه و دستیابی به اهداف مد نظر چشم انداز کشور داشت. از سوی دیگر با عنایت به نقش کتابخانه های عمومی به عنوان یک نهاد از سویی دیگر با عنایت به نقش کتابخانه های عمومی به عنوان یک نهاد اجتماعی تولیدکننده و اشاعه دهنده دانش که می توانند نقش کلیدی و مهمی در پیشبرد اقتصاد دانش محور کشورهای در حال توسعه همچون ایران ایفا کنند، همچنین شمول مردمی و فراگیری سازمانی کتابخانه های عمومی در سراسر کشور که یک مفهوم همه گیر محسوب می شود مقرر شد تا این سازمان که زیر نظر وزارت ارشاد اسلامی یکی از متولیان سیاست گذاری عمومی فعالیت می کند بعنوان جامعه تحقیق مبنای مطالعه استقرار این مفهوم قرار گیرد. با این انتظار که در صورت اجرای موفقیت آمیز الگوی برون داد در این نهاد دولتی دریچه ایی در جهت تحول نظام اداری سازمان های ایران باز شده و شرایط دسترسی به توسعه و پیشرفت کشور تسریع و تسهیل گردد.

لذا پژوهش حاضر قصد دارد که با توجه به اهمیت فراوان حکمرانی خوب بعنوان یک مفهوم ترکیبی، فلسفی و عملی به این سوال اساسی پاسخ دهد که مؤلفه های محوری موثر در استقرار حکمرانی خوب با یک رویکرد تلفیقی در سطح ادارات کل کتابخانه های عمومی کدامند و ترتیب و اولویت این مؤلفه ها نسبت به یکدیگر چگونه می باشد؟

رویکرد نظری

حکمرانی خوب شامل ساز و کارها، فرآیندها و نهادهایی است که به واسطه آن ها به شهروندان، گروه ها و نهادهای مدنی منافع خود را دنبال حقوق قانونی خود را اجرا می کنند و تعهداتشان را برآورده می سازند و تفاوتشان را تعدیل می کنند (یگانگی و الوانی ۱۳۹۵). با توجه به حیطه مدیریت دولتی حداقل سه جهت گیری می توان مشخص کرد اول اینکه مدیریت دولتی را بخشی از فرایند دولت دانست که به تدوین و اجرای خط مشی عمومی می پردازد و آن را وابسته به علم سیاست محسوب کرد که به اصطلاحاتی نظیر عدالت، آزادی، انصاف، پاسخگویی و غیره اشاره می کند از این دیدگاه تئوری سازمان دولتی صرفا بخشی از تئوری سیاسی به حساب می آید. دوم اینکه سازمان های دولتی را همانند سازمان های خصوصی مد نظر قرار داد با دغدغه هایی مشابه در مورد مسائلی نظیر کارایی، اثربخشی، الگوهای انگیزشی و نظایر این موارد از این دیدگاه تئوری سازمان دولتی بخشی

از تئوری سازمان است و سومین جهت گیری که مدیریت دولتی را به عنوان یک حرفه در نظر گرفته که همچون پزشکی و حقوق از دیدگاه های نظری مختلفی استخراج می شود مطابق این دیدگاه تئوری سازمان دولتی هم دست نیافتنی هست و هم نا مطلوب.

واز آنجاییکه برخی از دانشمندان عرصه مدیریت دولتی نظیر رابرت دنهارت محور اداره امور عمومی را کسب دانش تعریف کرده اند تا مدیران به مقتضای آن تصمیمات و اقدامات عملی را اتخاذ و پیشه خود سازند (دنهارت، ۱۴) و باز به این دلیل که تئوری ها، تامین کننده دانش اصلی مورد نیاز ما بوده و نظریه ها نیز معمولا خود را در مدلها به نمایش می گذارند؛ لذا در این پژوهش سعی شد با توجه به جهت گیری های سه گانه سیاسی، سازمانی و حرفه ای (دنهارت) در نقطه تلاقی تئوری های سیاسی و سازمانی (مدیریتی) مدلی شکل گیرد که همان حاکمیت (دموکراتیک) اثربخش دنهارت بوده با مقداری مسامحه حکمرانی خوب تلقی می شود.

حکمرانی خوب الگوی جدیدی برای توسعه پایدار است که بر همکاری مبتنی بر شراکت و تعامل سه بخش دولتی، خصوصی و مدنی تأکید دارد تا به موجب آن کشورها بتوانند از همه توانمندی های خود در توسعه همه جانبه استفاده کنند. (قلی پور (۱۳۸۳). پبله وری (۱۳۹۴) اعتقاد دارد که شاید واژه حکمرانی خوب برای اولین بار در سال ۱۹۷۹ توسط ویلیام سون در ادبیات اقتصادی بکار گرفته شده باشد اما از سال ۱۹۸۰ به بعد در مدیریت کاربرد پیدا کرد و هنگامی که بانک جهانی گزارش خود در سال ۱۹۹۰ را به حکمرانی خوب اختصاص داد این واژه در ادبیات توسعه کشورها گسترش یافت. طبق جدیدترین تعریف بانک جهانی، حکمرانی خوب، در اتخاذ سیاست‌های پیش‌بینی‌شده آشکار و صریح دولت (که نشان دهنده شفافیت فعالیت‌های دولت است)؛ بوروکراسی شفاف، پاسخ‌گویی دستگاه‌های اجرایی در قبال فعالیت‌های خود؛ مشارکت فعال مردم در امور اجتماعی و سیاسی و نیز برابری همه افراد در برابر قانون، تبلور می‌یابد (قطبی و اسماعیلی-۱۳۹۶؛ رهنورد و یزدان شناسان (۱۳۹۴) بابررسی مناسبی که در مورد ابعاد حاکمیت خوب انجام داده‌اند مشخص کردند که پاسخگویی، شفافیت و مبارزه با فساد از مهم‌ترین شاخص‌های حکمرانی خوب هستند که دیدگاه‌های مختلف در مورد اهمیت آن‌ها بیان کرده‌اند.

یگانگی، الوانی و معمارزاده طهران (۱۳۹۵) تحقیقی تحت عنوان اولویت بندی شاخص‌های حکمرانی خوب در سازمانهای کارا (مطالعه موردی: شعب بانک رفاه استان قزوین) انجام دادند. سوال اصلی این تحقیق این بود که درجه اهمیت هر شاخص برای رسیدن به کارایی واحدها و سازمانها به چه ترتیب بوده و اولویت بندی شاخص‌ها چگونه است؟ نتایج تحقیق با استفاده از تکنیک فرایند تحلیل سلسله مراتبی (AHP) اولویت بندی بین شاخص‌ها در سازمان‌های کارا نشان داد که از میان ۶ شاخص مطرح شده حکمرانی خوب، به ترتیب: پاسخگویی، قانون‌گرایی و ارزش‌گرایی در اولویت‌های اول تا سوم قرار می‌گیرند.

در پژوهش گرجی پورشفیعی (۱۳۹۶) بررسی شد که در میان عوامل مؤثر در افول یا فروغ یک جامعه، می‌توان دولت و نوع حکمرانی را به عنوان یکی از کلیدی‌ترین عامل تأثیرگذار نام برد که اگر تنها بازیگر نباشد به قطع می‌توان آن را با اهمیت‌ترین بازیگر عنوان کرد. با توجه به این مقدار از اثرگذاری محققان و نهادهای مختلفی سعی در ارایه الگوی مطلوبی برای ارتقا سطح کیفی آن دارند که یکی از این الگوها، حکمرانی خوب است که بسیاری از کشورها این الگو را سرلوحه خود قرار دادند و نهادهای مختلفی از آن حمایت کردند. این الگو با ارایه شاخص‌هایی سعی در بهبود حکمرانی دارد، از میان شاخه‌های مختلف حکمرانی اقتصاد، یکی از مؤثرترین عوامل است که برای رعایت شاخص‌های حکمرانی خوب، نیازمند ابزارهای مختص خود است. در این پژوهش ضمن معرفی الگو حکمرانی خوب و تعیین شاخص‌ها، یکی از بهترین ابزارهای تحقق حکمرانی خوب در بخش اقتصادی یعنی ایجاد نهاد رگولاتور و تنظیم مقررات را مورد ارزیابی کامل قرار می‌گیرد

در مقاله بارتولینی و سانتولینی (۲۰۱۷)، نقش نهادهای سیاسی - یعنی رژیم های سیاسی و قوانین انتخاباتی - در شکل دادن به

ظرفیت دولت برای اجرای سیاست‌هایی که به ترجیحات شهروندان مربوط شده است، یعنی "حکمرانی خوب"، بررسی شده است. تجزیه و تحلیل تجربی، انجام شده در یک گروه از ۸۰ کشور دموکراتیک در طول دوره ۱۹۹۶-۲۰۱۱، نشان می‌دهد که عملکرد دولت بستگی به تعامل بین قوانین انتخاباتی و رژیم‌های سیاسی دارد. این تحقیق نشان داد حکمرانی خوب نیازمند چارچوب عادلانه‌ای از قوانین است که در برگیرنده حمایت کامل از حقوق افراد (بویژه اقلیت‌ها) در جامعه بوده و به صورت شایسته‌ای اجرا گردد. لازم است ذکر شود که اجرای عادلانه قوانین، مستلزم وجود نظام قضایی مستقل و یک بازوی اجرایی (پلیس) فساد ناپذیر برای این نظام می‌باشد. به طور خاص، عملکرد یک دولت تحت رژیم زمانی که با یک حکومت انتخاباتی بزرگ مرتبط است، بهبود می‌یابد، در حالیکه با یک قانون انتخابات متناسب تشدید شده است.

شاه و منگی (۲۰۱۸) به تحلیل اثرات پاسخگویی، شفافیت و حاکمیت قانون بر حاکمیت پرداختند. در همین راستا، یک پرسشنامه نظرسنجی پذیرفته شده در سراسر کشور پاکستان توزیع شد. از ۵۰۰۰ پرسشنامه توزیع شده، ۳۶۰۰ برای تجزیه و تحلیل برگشت داده شدند. داده‌ها با استفاده از نرم افزار SPSS مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد که بین متغیرهای مستقل مانند پاسخگویی، شفافیت و حاکمیت قانون با متغیر وابسته حکمرانی خوب رابطه مثبت و معنادار وجود دارد. علاوه بر این، این عوامل نه تنها حکمرانی خوب را تحت تأثیر قرار می‌دهد بلکه همبستگی شدیدی با عوامل وابسته به مطالعه نظیر اعتماد و اعتماد عمومی مشاهده شده است. مطالعه نشان می‌دهد که حکمرانی خوب از طریق سیاستهای جامع‌ذری برگیرنده همه عوامل و اجرای صحیح آنها امکان پذیر است.

ادینک^۱ (۲۰۱۹) در تحقیق خود به بازنگری حاکمیت خوب پرداخت. این تحقیق نشان داد به دلیل وجود شکاف‌های قانونی، جلوگیری از فساد، سوء مدیریت و خرد کردن هنجارهای اداری، حکمرانی خوب لازم و ضروری است. مفهوم حاکمیت خوب علاوه بر جنبه‌هایی توسعه یافته‌گی که از قبل می‌توان در مفاهیم حاکمیت قانون و دموکراسی یافت با چارچوب نهادی دولت نیز مرتبط است. اصطلاح "دولت" برای تمام اختیارات دولت استفاده می‌شود که دولت (به مفهوم قوه مجریه) تنها یکی از این قدرتهاست. این اختیارات باید هنجارها اصولی را رعایت کنند که بعضی مواقع توسط قوه قضاییه یا مأمور حقوق بشر نوشته و تدوین می‌شوند اما در چارچوب قانون عمومی (اداری) رمزگذاری می‌شوند. تمام نهادهای دولت در تدوین این اصول حاکمیت خوب نقش دارند. نه تنها تفکیک و تعارضی بین قدرتهای دولت (سه قوه) وجود ندارد بلکه بیشتر و بیشتر در توسعه اصول حکمرانی خوب بین این قدرتها تعامل وجود دارد و از این رو بین این اصول تعادل برقرار است؛ بنابراین منابع مختلفی برای اجرا و پیاده‌سازی حکمرانی خوب وجود دارد.

سادرا، فریوالدو و ویوانو^۲ (۲۰۱۹) در تحقیق خود به بررسی هماهنگ کردن حاکمیت خوب در منطقه شهری بارانگای^۳ بین اعضای شورای شهر، کارکنان، خزانه دار و مدیران محلی پرداختند. این یافته‌ها نشان داد که مقامات دولتی در کلانشهرها، صرف نظر از سن، جنس، پیشرفت تحصیلی و وضعیت مدنی و همچنین از نظر تعداد جمعیت، در حال خدمت هستند، آنها رهبران با بینش قدرتمند هستند در حال ارائه مسیرهای استراتژیک به شهروندان خود بوده یک دیدگاه استراتژیک برای جامعه خود دارند. علاوه بر این، آنها همیشه اصول حکمرانی خوب در هر تعاملی با شهروندان خود داشته و اصول پاسخگویی، شفافیت و انصاف را در خدمات دولتی مد نظر دارند همچنین عدالت و قانون بسیار عالی ترسیم شده و در بین مؤلفین ارائه می‌شود. حضور هماهنگی در حاکم کردن موانع مختلف در کلان شهرها، هنوز هم نیاز به غنی‌سازی در حوزه‌های عملکرد دارد که شامل

¹ Addink

² Sadera; Frivaldo & Bueno

³ barangay

منبع: یافته های پژوهش، ۱۳۹۹

جدول ۲. منابع استخراج شاخص های بعدمدیریتی حکمرانی خوب

منبع	شاخص	منبع	شاخص	منبع	شاخص	منبع	شاخص	منبع	شاخص
مویس (۲۰۰۱)									
فریدمن (۱۹۹۸)									
ناظمی اردکانی (آیت الله علیه السلام، ۱۳۸۳)									
unchs									
گلوبلبرن و شاپیرو	*								
شاه آبادی و جامه		*							
میدری (۱۳۸۳)		*	*	*					
بانک جهانی		*							
یو.ای.سی. (۲۰۰۳)		*							
کمیسیون اقتصادی		*							
تاپور (۲۰۰۰)		*							
جمشیدی و صفری		*							
گراهام و همکاران		*							
برنامه توسعه سازمان		*							
فاجو و همکاران		*							
									اثربخشی
									ثبات مدیریتی و شغلی کارکنان
	*								شایستگی (صلاحیت اداری)
	*								
	*								داشتن بینش استراتژیک
	*								
	*								تمرکز زدایی و تفویض اختیارات
	*								
	*								توسعه پایدار
	*								
	*								تعیین سیاستهایی موافق با بازار آزاد
		*							توجه به معیشت مردم و بهبود اقتصادی
*					*				تقویت مدیران (توانمند سازی مدیران)
*									توجه به خلاقیت و نوآوری
*			*	*					بکارگیری نظام اداری حرفه ای
		*		*					ایجاد فرصتهای برابر برای پیشرفت کارکنان
*	*				*				بهبود مستمر فرایندهای سازمانی
					*	*	*	*	کارآمدی سازمانی
									امنیت شغلی کارکنان
		*							مشارکت (کارکنان)
*	*	*		*				*	عدالت و برابری در برخورد با کارکنان
									استقرار نظام ارتباط تعاملی بین کارکنان، مدیران و مراجعین
									طبق نظر خبرگان تحقیق
									طبق نظر خبرگان تحقیق
									طبق نظر خبرگان تحقیق
									توسعه شبکه های مجازی

منبع: یافته های پژوهش، ۱۳۹۹

روش تجزیه و تحلیل داده ها

الف: روش تجزیه و تحلیل سوال اول تحقیق

استفاده از فن دلفی

روش دلفی فازی در دهه ۱۹۸۰ میلادی توسط کافمن و گوپتا ابداع شد. کاربرد این روش به منظور تصمیم گیری و اجماع بر مسائلی که اهداف و پارامترها به صراحت مشخص نیستند. منجر به نتایج بسیار ارزنده ای می شود. ویژگی مهم این روش، ارایه چارچوبی انعطاف پذیر است که بسیاری از موانع مربوط به عدم دقت و صراحت را تحت پوشش فرار می دهد. (جعفری و منتظر، ۱۳۸۷: ۹۶).

تعداد شرکت کنندگان معمولاً کمتر از ۵۰ نفر و اکثراً ۱۵ تا ۲۰ نفر بوده است (احمدی و دیگران، ۱۳۸۷: ۱۷۷). در این پژوهش جهت غربالگری و تحلیل داده ها با استفاده از نظرجویی از خبرگان و روش دلفی (جهت ساختاردهی یک فرآیند گروهی) مجموعاً طی سه راند شاخص ها و عناصر با ارزیابی ۳۷ خبره شناسایی گردید به لحاظ اختلاف کمتر از ۰/۰۵ دو مرحله آخر تکنیک دلفی پایان یافته تلقی گردید

استفاده از آمار توصیفی

خبرگان برای عوامل شناسایی شده از نمره ۱ (خیلی خیلی کم اهمیت) تا ۱۰ (خیلی خیلی با اهمیت) داده اند. براساس یک قرارداد داخلی میانگین مجموع شاخص های که از ۸ کمتر بود حذف گردید در نتیجه از ۳۸ شاخص ۱۰ شاخص حذف و ۲۸ شاخص باقی ماند.

تحلیل عاملی اکتشافی و تاییدی

تحلیل عاملی اکتشافی ابعاد حکمرانی خوب

مقدار آزمون کفایت نمونه برای تحلیل بعد سیاسی برابر 0/684 و در بعد مدیریتی برابر 0/784 بوده که این مقادیر قابل قبول بوده است؛ بنابراین حجم نمونه برای تحلیل عاملی کفایت داشته است.

تحلیل عاملی تاییدی شاخص های حکمرانی خوب

در این پژوهش مقدار بار عاملی برای تمام شاخص ها بالاتر از ۰/۵ شده که بیانگر تایید همه آنها می باشد

ب: روش تجزیه و تحلیل سوال دوم تحقیق

جهت تحلیل سوال دوم تحقیق از تحلیل سلسله مراتبی استفاده شده است.

تحلیل و یافته های تحقیق

یافته های سوال اول تحقیق: عوامل مدل حکمرانی خوب با رویکرد تلفیقی در ادارات کل کتابخانه های عمومی کشور کدامند؟ ابتدا عناصر مستخرج حکمرانی خوب براساس دیدگاه نظری دنهارت، با رویکرد قیاسی به دو بعد مدیریتی (تئوری سازمان) و سیاسی (تئوری سیاسی) تقسیم گردید. سپس با رویکرد استقرایی در مرحله اول بر اساس شاخص های شناسایی شده در دو بعد سیاسی (۱۷ شاخص) و مدیریتی (۱۷ شاخص) طبقه بندی گردید و در مرحله دوم کلیه عناصر شناسایی شده بصورت یکپارچه و طبقه بندی شده اما نیمه رهنمودی به خبرگان ارائه گردید که ۴ شاخص به شاخص های به شاخص های قبلی اضافه شد (یعنی بعد سیاسی با ۱۸ شاخص و بعد مدیریتی با ۲۰ شاخص). سپس شاخص های ۳۸ گانه طی پرسشنامه به خبرگان ارائه گردید تا پس از جمع آوری نظرات میانگین امتیاز شاخص ها تعیین شوند.

براساس یک قرارداد داخلی کلیه شاخص هایی که میانگین آنها از مقدار ۸ کمتر است باید حذف شوند. لذا بر اساس جدول ۶ که مجموع میانگین شاخص های را نشان می دهد ۴ شاخص از بعد سیاسی دارای میانگین کمتر از ۸ بوده اند و لذا حذف شدند.

جدول ۳. میانگین نظرات خبرگان در بعد سیاسی

شاخص های بعد سیاسی	میانگین مرحله اول	میانگین مرحله دوم	میانگین مرحله سوم
--------------------	-------------------	-------------------	-------------------

۸,۲۰	۸,۱۶۲۲	۷,۹۱	س ۱ مشارکت جویی مراجعین
۸,۶۰	۸,۶۲۱۶	۸,۷۰	س ۲ پاسخگو بودن مسئولین و کارکنان
۸,۱۶	۸,۱۰۸۱	7.97	س ۳ توجه به نظرات استفاده کنندگان
۸,۴۲	۸,۴۳۲۴	۸,۳۷	س ۴ شفافیت و شفاف سازی امور
۸,۸۱	۸,۸۳۷۸	۸,۹۴	س ۵ قانون گرایی
۹,۰۰	۹,۰۲۷۰	۸,۸۳	س ۶ حاکمیت قانون با کیفیت
۷,۳۰	۷,۳۷۸۴	۷,۰۸	س ۷ ثبات سیاسی جامعه
۸,۳۸	۸,۴۵۹۵	۷,۹۴	س ۸ مبارزه با فساد
۸,۲۶	۸,۱۸۹۲	۸,۱۰	س ۹ شهروند مداری
۸,۱۹	۸,۱۶۲۲	۸,۰۰	س ۱۰ فراگیری و همه شمولی امکان استفاده
۶,۷۲	۶,۶۲	۷,۰۵	س ۱۱ استقلال قوای سه گانه کشور
۷,۸۰	۷,۷۸	۸,۱۸	س ۱۲ توجه به فرهنگ و ارزشهای حاکم در جامعه
۸,۱۴	۸,۱۳۵۱	۸,۱۸	س ۱۳ التزام مدنی مسئولین و کارکنان
۸,۷۲	۸,۷۰۲۷	۸,۴۰	س ۱۴ عدالت و برابری در برخورد با استفاده کنندگان
۷,۸۲	۷,۸۹	۸,۳۲	س ۱۵ خدمات رسانی به نقاط محروم
۸,۸۴	۸,۹۱۸۹	۸,۶۴	س ۱۶ گسترش فرهنگ اخلاق مداری در کارکنان
۸,۱۵	۸,۰۵	۷,۹۴	س ۱۷ امنیت عمومی جامعه
۸,۰۸	۸,۰۵۴۱	-	س ۱۸ ساده سازی قوانین کاری

منبع: یافته های پژوهش، ۱۳۹۹

همچنین براساس جدول ۷ مجموع میانگین شاخص های نشان می دهد که ۶ شاخص از بعد مدیریتی دارای میانگین کمتر از ۸ بوده اند که حذف گردیدند.

جدول ۴. میانگین نظرات خبرگان در بعد مدیریتی

بعد مدیریتی	میانگین مرحله اول	میانگین مرحله دوم	میانگین مرحله سوم
س ۱ اثربخشی کتابخانه های عمومی	8.40	8.18	۸,۲۲
س ۲ ثبات مدیریتی و شغلی کارکنان	7.48	7.91	۷,۸۳
س ۳ شایستگی (صلاحیت اداری)	8.62	8.67	۸,۷۳
س ۴ داشتن بینش استراتژیک	8.21	8.43	۸,۴۳
س ۵ تمرکز زدایی و تفویض اختیارات	7.67	7.27	۷,۲۷
س ۶ توسعه پایدار	7.91	7.86	۷,۷۷
س ۷ تقویت مدیران (توانمند سازی مدیران)	8.78	8.75	۸,۷۸
س ۸ توجه به خلاقیت و نوآوری	8.05	8.32	۸,۳۵
س ۹ بکارگیری نظام اداری حرفه ایی (جهت بهبود نظام اداری)	8.35	8.51	۸,۴۵
س ۱۰ تعیین سیاستهایی موافق با بازار آزاد (بازار پایه شدن)	6.70	7.02	۷,۰۸

۷,۰۱	7.10	7.32	توجه به معیشت مردم و بهبود اوضاع اقتصادی	س ۱۱
۸,۳۳	8.27	8.08	ایجاد فرصتهای برابر برای پیشرفت کارکنان	س ۱۲
۸,۶۰	8.62	8.24	بهبود مستمر فرایندهای سازمانی	س ۱۳
۷,۸۴	7.91	7.81	مشارکت (اظهار نظر کردن) کارکنان	س ۱۴
۸,۳۹	8.37	8.62	کارآمدی سازمانی (انجام درست کارها)	س ۱۵
۸,۱	8.00	8.05	امنیت شغلی کارکنان	س ۱۶
۸,۹۰	8.85	8.56	عدالت و برابری در برخورد با کارکنان	س ۱۷
۸,۲۲	8.21	-	استقرار نظام ارتباط تعاملی بین کارکنان، مدیران و مراجعین	س ۱۸
۸,۱۴	8.05	-	دیجیتالی کردن فعالیتهای	س ۱۹
۸,۱	8.02	-	توسعه شبکه های مجازی	س ۲۰

منبع: یافته های پژوهش، ۱۳۹۹

جهت سنجش و تعیین بار عاملی شاخص های بعد سیاسی ابتدا از آزمون KMO جهت کفایت نمونه استفاده گردید. با توجه به نتایج جدول ۸ در خصوص مقادیر KMO که از ۰/۶ بیشتر است و سطح معنی داری آزمون بارتلت نیز از ۰/۰۵ کوچکتر است؛ می توان گفت که انجام تحلیل عاملی بر روی داده های بعد سیاسی پژوهش قابل انجام است.

جدول ۵. آماره KMO و نتایج آزمون کرویت بارتلت ابعاد سیاسی

۰,۶۸۴	Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy.	
۲۵۸,۸۷۵	Approx. Chi-Square	Bartlett's Test of Sphericity
۹۱	Df (درجه آزادی)	(آزمون کرویت بارتلت)
۰,۰۰۰	Sig. (سطح معنی داری)	

منبع: یافته های پژوهش، ۱۳۹۹

جدول شماره ۹ نشان می دهد تمام شاخص های بعد سیاسی از بار عاملی لازم (مقدار ۰/۵) برخوردار بوده و بعبارتی همبستگی مناسب بین سوال ها و عوامل متناظر با آن وجود دارد (تایید فرایند انجام شده در روش دلفی).

جدول ۶. بار عاملی شاخص های سیاسی

Extraction	Initial	
.757	۱,۰۰۰	مشارکت جویی مراجعین
.818	۱,۰۰۰	پاسخگو بودن مسئولین و کارکنان
.722	۱,۰۰۰	توجه به نظرات استفاده کنندگان
.809	۱,۰۰۰	شفافیت و شفاف سازی امور
.883	۱,۰۰۰	قانون گرایی

حاکمیت قانون با کیفیت	۱,۰۰۰	.836
مبارزه با فساد	۱,۰۰۰	.649
شهروند مداری	۱,۰۰۰	.764
فراگیری و همه شمولی امکان استفاده	۱,۰۰۰	.804
التزام مدنی مسئولین و کارکنان	۱,۰۰۰	.806
عدالت و برابری در برخورد با استفاده کنندگان	۱,۰۰۰	.815
گسترش فرهنگ اخلاق مداری در کارکنان	۱,۰۰۰	.734
امنیت عمومی جامعه	۱,۰۰۰	.538
ساده سازی قوانین کاری	۱,۰۰۰	.576

منبع: یافته های پژوهش، ۱۳۹۹

باتوجه به تحلیل عاملی روی ۱۴ شاخص بعد سیاسی حکمرانی خوب، پنج عامل بعنوان مولفه های اصلی شناسایی گردید. این پنج مولفه حسب مطالعات نظری و تجربی، بار عاملی شاخص ها و جمع بندی محقق تحت عناوین: پاسخگویی و شفافیت، عدالت اجتماعی، قانون محوری اخلاقی، مشارکت گرایی و فساد ستیزی نام گذاری گردیدند.

جدول ۷. ماتریس چرخیده شاخص های سیاسی حکمرانی خوب

شاخص های سیاسی	شاخص های سیاسی				
	5	4	3	2	1
مشارکت جویی مراجعین	.639	.297	.001	-.444	-.251
پاسخگو بودن مسئولین و کارکنان	.770	-.188	-.251	-.309	-.176
عدالت و برابری در برخورد با ارباب رجوع	-.012	.701	.259	.035	-.403
شفافیت و شفاف سازی امور	.652	.305	-.004	.305	-.445
قانون گرایی	-.624	.167	.650	.088	.186
حاکمیت قانون با کیفیت	-.507	.122	.668	.046	.340
مبارزه با فساد	.772	.055	.044	.099	.195
شهروند مداری	.482	-.468	-.254	.497	.033
فراگیری و همه شمولی امکان استفاده	.464	-.640	.322	.273	-.032
التزام مدنی مسئولین و کارکنان	.412	.141	.472	-.069	.624
عدالت و برابری در برخورد با استفاده کنندگان	.531	-.459	.117	-.530	.167
گسترش فرهنگ اخلاق مداری در کارکنان	.443	.030	.685	.250	.067
امنیت عمومی جامعه	.012	.650	.167	.269	.128
ساده سازی قوانین کاری	.218	.339	.623	-.155	-.037

منبع: یافته های پژوهش، ۱۳۹۹

همچنین جهت سنجش و تعیین بار عاملی بعد مدیریتی نیز ابتدا از آزمون KMO جهت کفایت نمونه استفاده گردید.

۳۰۰ فصلنامه علمی - پژوهشی جغرافیا (برنامه‌ریزی منطقه‌ای)، سال یازدهم، شماره اول، زمستان ۱۳۹۹
 با توجه به نتایج جدول ۱۱ در خصوص مقادیر KMO که از ۰/۶ بیشتر است و سطح معنی داری آزمون بارتلت نیز از ۰/۰۵ کوچکتر است؛ می‌توان گفت که انجام تحلیل عاملی بر روی شاخص‌های بعد مدیریتی داده‌های پژوهش قابل انجام است.

جدول ۸. آماره KMO و نتایج آزمون کرویت بارتلت بعد مدیریتی

Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy.		
۰,۷۸۴	Approx. Chi-Square	Bartlett's Test of Sphericity
۲۵۷,۷۵۰	Df (درجه آزادی)	(آزمون کرویت بارتلت)
۹۱	Sig. (سطح معنی داری)	
۰,۰۰۰		

منبع: یافته‌های پژوهش، ۱۳۹۹

اعداد مندرج در جدول ۱۲ نشان می‌دهد تمام شاخص‌های بعد مدیریتی از بار عاملی لازم (مقدار ۰/۵) برخوردار بوده و عبارتی همبستگی مناسب بین سوال‌ها و عوامل متناظر با آن وجود دارد.

جدول ۹. بارعاملی شاخص‌های مدیریتی

Extraction	Initial	
.537	۱,۰۰۰	اثربخشی کتابخانه‌های عمومی
.709	۱,۰۰۰	شایستگی (صلاحیت اداری)
.838	۱,۰۰۰	داشتن بینش استراتژیک
.781	۱,۰۰۰	تقویت مدیران (توانمندسازی مدیران)
.545	۱,۰۰۰	توجه به خلاقیت و نوآوری
.662	۱,۰۰۰	بکارگیری نظام اداری حرفه‌ای + جهت بهبود نظام اداری
.656	۱,۰۰۰	ایجاد فرصت‌های برابر برای پیشرفت کارکنان
.550	۱,۰۰۰	بهبود مستمر فرایندهای سازمانی
.633	۱,۰۰۰	کارآمدی سازمانی (انجام درست کارها)
.855	۱,۰۰۰	امنیت شغلی کارکنان
.635	۱,۰۰۰	عدالت و برابری در برخورد با کارکنان
.638	۱,۰۰۰	استقرار نظام ارتباط تعاملی بین کارکنان، مدیران و مراجعین
.782	۱,۰۰۰	دیجیتالی کردن فعالیتها
.773	۱,۰۰۰	توسعه شبکه‌های مجازی

منبع: یافته‌های پژوهش، ۱۳۹۹

خروجی جدول ۱۳ ماتریس چرخیده شده اجزا نشان دهنده بارهای عاملی هر یک از متغیرها در عامل‌های باقیمانده پس از چرخش می‌باشد. هرچقدر مقدار قدر مطلق این ضرایب بیشتر باشد، عامل مربوطه نقش بیشتری در کل تغییرات (واریانس) متغیر مورد نظر دارد. باتوجه به تحلیل عاملی روی ۱۴ شاخص مدیریتی حکمرانی خوب، چهار عامل بعنوان مولفه‌های اصلی شناسایی گردید. این چهار مولفه نیز حسب مطالعات نظری و تجربی، بار عاملی شاخص‌ها و جمع‌بندی محقق تحت عناوین:

طراحی و تبیین مدل حکمرانی... ۳۰۱

عدالت تعاملی، کارآمدی و توانمندسازی، توسعه خلاقانه و شبکه های مجازی حرفه ای نام گذاری گردیدند.

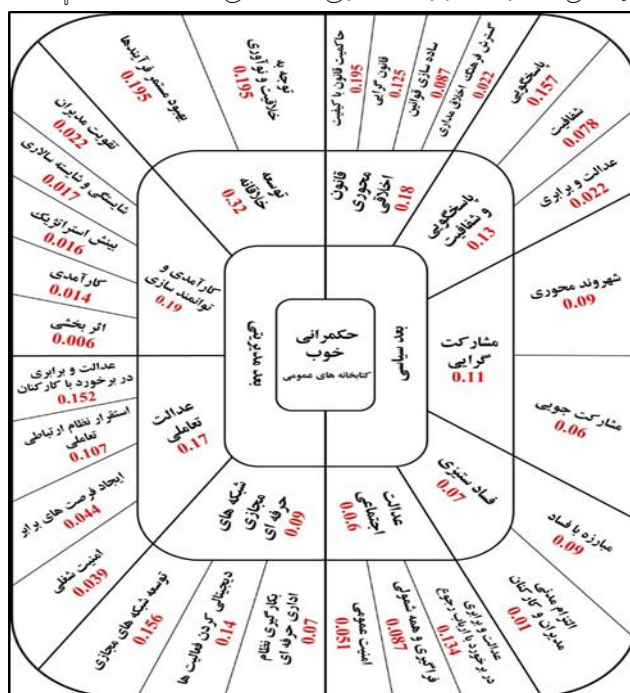
جدول ۱۰. ماتریس چرخیده شاخص های مدیریتی حکمرانی خوب

شاخص های مدیریتی	شاخص های مدیریتی			
	4	3	2	1
اثربخشی کتابخانه های عمومی	-0.072	0.081	-0.302	0.659
شایستگی (صلاحیت اداری)	0.067	-0.190	-0.429	0.696
داشتن بینش استراتژیک	-0.041	0.124	-0.331	0.843
تقویت مدیران (توانمند سازی مدیران)	0.149	0.130	-0.362	0.781
توجه به خلاقیت و نوآوری	0.054	0.134	-0.222	0.689
بکارگیری نظام اداری حرفه ای (جهت بهبود نظام اداری)	-0.117	-0.461	0.403	0.522
ایجاد فرصتهای برابر برای پیشرفت کارکنان	-0.447	-0.338	0.098	0.576
بهبود مستمر فرایندهای سازمانی	-0.196	-0.060	0.398	0.591
کارآمدی سازمانی (انجام درست کارها)	0.380	-0.137	0.058	0.683
امنیت شغلی کارکنان	0.503	-0.203	0.535	0.524
عدالت و برابری در برخورد با کارکنان	0.338	0.610	0.365	0.126
استقرار نظام ارتباط تعاملی بین کارکنان، مدیران و مراجعین	0.212	-0.100	-0.060	0.761
دیجیتالی کردن فعالیتهای	-0.217	0.260	0.355	0.736
توسعه شبکه های مجازی	-0.434	0.448	0.223	0.578

منبع: یافته های پژوهش، ۱۳۹۹

پایایی و آلفای کرونباخ

مقدار آلفای کرونباخ برای متغیرهای تحقیق بصورت زیر می باشد: حکمرانی خوب (۰/۸۳۵)، پاسخگویی و شفافیت (۰/۷۷۴)، عدالت اجتماعی (۰/۹۰۱)، قانون محوری اخلاقی (۰/۷۲۹)، مشارکت گرایی (۰/۸۸۲)، فساد ستیزی (۰/۷۲۹)، عدالت تعاملی (۰/۸۱۹)، کارآمدی و توانمند سازی (۰/۷۴۱)، توسعه خلاقانه (۰/۸۲۷) و شبکه های مجازی حرفه ای (۰/۷۴۷) با توجه به اینکه مقدار مناسب برای آلفای کرونباخ ۰/۷ می باشد، می توان مناسب بودن وضعیت پایایی پژوهش را تأیید نمود

مدل نهایی پژوهش شامل ۲ بعد ۹ مولفه ۲۸ شاخص با ذکر وزن هر شاخص و مؤلفه کنار آن منبع: یافته‌های پژوهش،

۱۳۹۹

تحلیل و یافته‌های سوال دوم تحقیق

رتبه‌بندی عوامل مدل حکمرانی خوب با رویکرد تلفیقی در ادارات کل کتابخانه‌های عمومی کشور چگونه می‌باشد؟

تجزیه و تحلیل داده‌های تحقیق با استفاده از AHP ابعاد سیاسی

جدول ۱۴، نتایج اهمیت نسبی حاصل از ماتریس نرمال مولفه‌های سیاسی را نشان می‌دهد.

جدول ۱۱. اهمیت نسبی حاصل از ماتریس نرمال مولفه‌های سیاسی

ماتریس نرمال مولفه‌ها	مؤلفه ۱	مؤلفه ۲	مؤلفه ۳	مؤلفه ۴	مؤلفه ۵	اهمیت نسبی
پاسخگویی و شفافیت	0.056	0.13	0.16	0.125	0.09	0.13
عدالت اجتماعی	0.06	0.03	0.02	0.13	0.058	0.06
قانون محوری اخلاقی	0.17	0.19	0.16	0.25	0.18	0.18
مشارکت‌گرایی	0.22	0.19	0.08	0.063	0.09	0.11
فساد ستیزی	0.11	0.06	0.026	0.063	0.058	0.07

منبع: یافته‌های پژوهش، ۱۳۹۹

تجزیه و تحلیل داده‌های تحقیق با استفاده از AHP (مؤلفه‌های مدیریتی)

جدول ۱۵، نتایج اهمیت نسبی حاصل از ماتریس نرمال مولفه‌های مدیریتی را نشان می‌دهد.

جدول ۱۲. اهمیت نسبی حاصل از ماتریس نرمال مولفه‌های مدیریتی

ماتریس نرمال مولفه‌ها	مؤلفه ۱	مؤلفه ۲	مؤلفه ۳	مؤلفه ۴	اهمیت نسبی
عدالت تعاملی	0.056	0.13	0.16	0.17	0.17
کارآمدی و توانمندسازی	0.22	0.22	0.19	0.08	0.19
توسعه خلاقانه	0.28	0.26	0.24	0.25	0.32

0.09	0.056	0.026	0.06	0.11	شبکه های مجازی حرفه ای
------	-------	-------	------	------	------------------------

منبع: یافته های پژوهش، ۱۳۹۹

رتبه بندی شاخص های مولفه های ابعاد سیاسی و مدیریتی با استفاده از تکنیک AHP

وزن و رتبه نهایی مولفه ها و شاخص های بعد سیاسی با استفاده از تحلیل AHP در جدول ۱۶ نشان داده شده است.

جدول ۱۳. تحلیل داده های تحقیق با استفاده از AHP مولفه های سیاسی

رتبه شاخص در مولفه	وزن	رتبه نهایی	شاخص	وزن	رتبه نهایی	مولفه
۱	۰/۱۵۷		پاسخگویی			پاسخگویی و شفافیت
۲	۰/۰۷۸	۲	شفافیت	۰,۱۳		
۳	۰/۰۲۲		عدالت و برابری			
۳	۰,۰۵۱		امنیت عمومی			عدالت اجتماعی
۲	۰,۰۸۷	۵	فراگیری و همه شمولی	۰,۰۶		
۱	۰,۱۳۴		عدالت و برابری در برخورد با ارباب رجوع			
۲	۰/۱۲۵		قانون گرایی			قانون محوری اخلاقی
۱	۰/۱۹۵	۱	حاکمیت قانون با کیفیت	۰,۱۸		
۳	۰/۰۸۷		ساده سازی قوانین			
۴	۰/۰۲۲		گسترش فرهنگ اخلاق مداری			مشارکت گرایی
۱	۰/۰۹	۳	شهروند محوری	۰,۱۱		
۲	۰/۰۶		مشارکت جویی			
۱	۰/۰۹		مبارزه با فساد			فساد ستیزی
۲	۰/۰۱	۴	التزام مدنی مدیران و کارکنان	۰,۰۷		

منبع: یافته های پژوهش، ۱۳۹۹

تحلیل سلسله مراتبی طبق نظر خبرگان نشان داد که قانونمحور یا اخلاقی بعنوان با اولویت ترین و عدالت اجتماعی بعنوان کم اولویت ترین مولفهدر بعد سیاسی حکمرانی خوب در کتابخانه های عمومی کشور می باشد.

بر اساس یافته های تحقیق، پاسخگویی با اهمیت ترین و عدالت و برابری کم اهمیت ترین شاخص در مولفه پاسخگویی و شفافیت؛ عدالت و برابری در برخورد با ارباب رجوع با اهمیت ترین و امنیت عمومی کم اهمیت ترین شاخص در مولفه عدالت اجتماعی؛ حاکمیت قانون با کیفیت با اهمیت ترین و گسترش فرهنگ اخلاق مداری کم اهمیت ترین شاخص در مولفه قانون محوری اخلاقی؛ شهروند محوری اولویت اول و مشارکت جویی اولویت بعدی شاخص مولفه مشارکت جویی و مبارزه با فساد اولویت اول و التزام مدنی مدیران و کارکنان اولویت بعدی مولفه فساد ستیزی بوده اند.

جدول ۱۶، وزن و رتبه نهایی مولفه ها و شاخص های بعد مدیریتی با استفاده از تحلیل AHP را نشان می دهد.

(جدول ۱۴. تحلیل داده های تحقیق با استفاده از AHP مولفه های مدیریتی)

رتبه شاخص در مولفه	وزن	رتبه نهایی	شاخص	وزن	رتبه نهایی	مولفه
۲	۰/۱۰۷	۳	استقرار نظام ارتباطی تعاملی	۰,۱۷		عدالت تعاملی
۴	۰/۰۳۹		امنیت شغلی			

۳	۰/۰۴۴	ایجاد فرصت های برابر		
۱	۰/۱۵۲	عدالت و برابری در برخورد با کارکنان		
۳	۰/۰۱۶	بینش استراتژیک		
۲	۰/۰۱۷	شایستگی و شایسته سالاری		
۱	۰/۰۲۲	تقویت مدیران	۲	۰/۱۹ کارآمدی و توانمند سازی
۵	۰/۰۰۶	اثربخشی		
۴	۰/۰۱۴	کارآمدی		
۱	۰/۰۱۹۵	توجه به خلاقیت و نوآوری	۱	۰/۳۲ توسعه خلاقانه
۱	۰/۰۱۹۵	بهبود مستمر فرایندها		
۲	۰/۱۴	دیجیتالی کردن فعالیت ها		
۱	۰/۱۵۸	توسعه شبکه های مجازی	۴	۰/۰۹ شبکه های مجازی حرفه ای
۳	۰/۰۷	بکارگیری نظام اداری حرفه ای		

منبع: یافته های پژوهش، ۱۳۹۹

تحلیل سلسله مراتبی طبق نظر خبرگان نشان داد که توسعه خلاقانه بعنوان با اولویت ترین و شبکه های مجازی حرفه ای بعنوان کم اولویت ترین مولفه در بعد مدیریتی حکمرانی خوب در کتابخانه های عمومی کشور می باشد. بر اساس یافته های تحقیق عدالت و برابری در برخورد با کارکنان با اهمیت ترین و امنیت شغلی کم اهمیت ترین شاخص عدالت تعاملی؛ تقویت مدیران با اهمیت ترین و اثربخشی کم اهمیت ترین شاخص در کارآمدی و توانمند سازی؛ توجه به خلاقیت و نوآوری اولویت اول و بهبود مستمر فرایندها اولویت بعدی شاخص توسعه خلاقانه و توسعه شبکه های مجازی با اهمیت ترین و بکارگیری نظام اداری حرفه ای کم اهمیت ترین شاخص مولفه شبکه های مجازی حرفه ای تعیین گردید.

تحلیل سوال اصلی سوم:

اعتبار (برازش) مدل تدوین شده چگونه است؟

جهت بررسی اعتبار (برازش) مدل از برازش مدل اندازه گیری، برازش مدل ساختاری استفاده می شود.

۱- برازش مدل اندازه گیری (روابط بین سوالات و متغیر مکنون)

این مدل با شاخصهای معناداری بار عاملی، ضریب آلفای کرونباخ، ضریب پایایی ترکیبی، میانگین واریانس استخراجی (AVE) و ماتریس فورنل و لارکر مورد ارزیابی قرار گرفت.

۲- برازش مدل ساختاری (روابط بین متغیرهای مکنون)

این مدل با شاخصهای ضریب تعیین (R^2)، شاخص ارتباط پیش بین Q^2 ، معیار اندازه اثر (f^2) و ضرایب مسیر (بتا) و معناداری آن (مقادیر t-value) مورد ارزیابی قرار گرفت.

۳- برازش مدل کلی (مجموع مدلهای اندازه گیری و ساختاری)

تنها معیاری که در روش معادلات ساختاری با رویکرد حداقل مربعات جزئی تعبیه شده است، شاخص GOF می باشد.

۴-۱-۸ برازش مدل های اندازه گیری

۱. پایایی

به منظور بررسی پایایی مدل اندازه گیری پژوهش، به بررسی ضرایب بارهای عاملی، ضرایب آلفای کرونباخ و پایایی ترکیبی می پردازیم.

ضریب آلفای کرونباخ، شاخص سستی برای بررسی پایایی یا سازگاری درونی بین متغیرهای مشاهده پذیر در یک مدل اندازه-گیری محسوب می-گردد. سازگاری درونی نشانگر میزان همبستگی بین یک سازه و شاخص-های مربوط به آن است. معیار قابل قبول بودن برای این شاخص که نشان-دهنده پایایی مدل اندازه-گیری خواهد بود، حداقل مقدار ۰,۷ می-باشد. از آنجا که این شاخص بسیار سختگیرانه بوده، برای بررسی همسانی درونی مدل اندازه-گیری در روش pls از معیار مدرن-تری به نام پایایی ترکیبی (CR) استفاده می-شود. این شاخص توسط ورتس و همکاران (۱۹۷۴) معرفی شده است. در نتیجه برای سنجش بهتر پایایی در روش pls، هر دوی این معیارها به کار برده می-شوند. در صورتی که مقدار پایایی ترکیبی برای هر سازه بیشتر از ۰/۷ (نونالی، ۱۹۷۸) شود، نشان از پایداری درونی مناسب برای مدل اندازه-گیری دارد.

الف. سنجش بارهای عاملی

مقدار ملاک برای مناسب بودن ضرایب بارهای عاملی، ۰/۴ می-باشد. در جدول ۴-۹ تمامی اعداد ضرایب بارهای عاملی گویه ها از ۰/۴ بیشتر است که نشان از مناسب بودن این معیار دارد.

ب. برازش مدل از طریق آلفای کرونباخ و پایایی ترکیبی

مطابق با الگوریتم تحلیل داده-ها در PLS، بعد از سنجش بارهای عاملی سؤالات، نوبت به محاسبه و گزارش ضرایب آلفای کرونباخ و پایایی ترکیبی می-رسد که این دو مقادیر توسط نرم-افزار به درستی محاسبه-شده است

جدول ۱۵. نتایج معیار آلفای کرونباخ و پایایی ترکیبی متغیرهای پنهان پژوهش

متغیرهای مکنون	ضریب آلفای کرونباخ Alpha > 0.7	ضریب پایایی ترکیبی CR > 0.7
حکمرانی خوب	۰/۷۱۰۷۶۶	۰/۸۵۵۱۰۲
پاسخگویی و شفافیت	۰/۷۷۴۶۱۰	۰/۸۲۸۹۴۲
عدالت اجتماعی	۰/۹۰۱۱۳۲	۰/۹۳۷۲۲۱
قانون محوری اخلاقی	۰/۷۲۹۶۵۵	۰/۸۰۴۰۷۹
مشارکت گرایی	۰/۸۸۲۵۴۱	۰/۹۰۳۲۴۱
فساد ستیزی	۰/۷۲۹۴۸۰	۰/۷۵۳۴۱۴
عدالت تعاملی	۰/۸۱۹۰۶۴	۰/۸۵۹۵۸۷
کارآمدی و توانمند سازی	۰/۷۴۱۵۰۸	۰/۸۱۰۶۷۹
توسعه خلاقانه	۰/۸۲۷۴۵۷	۰/۸۶۷۵۰۳
شبکه های مجازی حرفه ای	۰/۷۴۷۱۷۴	۰/۸۱۷۵۶۷

منبع: یافته های پژوهش، ۱۳۹۹

با توجه به اینکه مقدار مناسب برای آلفای کرونباخ و پایایی ترکیبی ۰/۷ است و مطابق با یافته-های جدول فوق این معیار-ها در مورد متغیرهای مکنون مقدار مناسبی را اتخاذ نموده-اند، می-توان مناسب بودن وضعیت پایایی مدل پژوهش را تأیید نمود.

برازش مدل از طریق روایی همگرا

معیار دوم از بررسی برازش مدل-های اندازه-گیری، روایی همگرا است که به بررسی میزان همبستگی در سازه-ها با سؤالات (شاخص-ها) خود می-پردازد. اعتبار همگرا زمانی که امتیازات بدست آمده از دو ابزار در مورد یک مفهوم، همبستگی زیادی با هم داشته باشند وجود دارد. به عبارتی منظور از روایی همگرا سنجش میزان تبیین متغیر پنهان توسط متغیرهای مشاهده پذیر است که با معیار میانگین واریانس استخراج شده سنجیده می-شود. منظور از شاخص روایی همگرا، سنجش میزان تبیین متغیر

۳۰۶ فصلنامه علمی - پژوهشی جغرافیایا (پرنامه ریزی منطقه ای)، سال یازدهم، شماره اول، زمستان ۱۳۹۹
 پنهان توسط متغیرهای مشاهده پذیر آن است. معیار متوسط واریانس استخراج شده (AVE) توسط فورنل و لارکر (۱۹۸۱) به عنوان شاخصی برای سنجش اعتبار درونی مدل اندازه گیری پیشنهاد شد. به بیان ساده تر این شاخص میزان همبستگی یک سازه را با شاخص های نشان دهنده خود نشان می دهد. برای این شاخص حداقل مقدار ۰,۵ در نظر گرفته می شود (هالند، ۱۹۹۹) و این بدان معنا است که متغیر پنهان مورد نظر حداقل ۵۰ درصد واریانس مشاهده پذیرهای خود را تبیین می کند.

جدول ۱۶. نتایج روایی همگرا متغیرهای پنهان پژوهش

متغیرهای مکنون	میانگین واریانس استخراجی AVE > 0.5
حکمرانی خوب	۰/۵۱۰۷۷۰
پاسخگویی و شفافیت	۰/۵۹۱۹۳۵
عدالت اجتماعی	۰/۵۴۷۴۱۵
قانون محوری اخلاقی	۰/۵۸۷۳۱۲
مشارکت گرایی	۰/۵۵۰۰۳۲
فساد ستیزی	۰/۵۳۱۴۵۰
عدالت تعاملی	۰/۵۱۴۸۰۲
کارآمدی و توانمند سازی	۰/۵۵۰۹۶۱
توسعه خلاقانه	۰/۵۳۸۳۳۹
شبکه های مجازی حرفه ای	۰/۵۰۲۸۷۲

منبع: یافته های پژوهش، ۱۳۹۹

با توجه به اینکه مقدار مناسب برای AVE، ۰/۵ است و مطابق با یافته ها این معیار در مورد متغیرهای مکنون مقدار مناسبی را اتخاذ نموده اند، در نتیجه مناسب بودن روایی همگرا و مناسب بودن برازش مدل اندازه گیری پژوهش تأیید می شود.

برازش مدل از طریق معیار ضریب تعیین (R Squares یا R2):

معیار دیگر بررسی برازش مدل ساختاری در یک پژوهش ضرایب R2 مربوط به متغیرهای پنهان درونزای (وابسته) مدل است. R2 معیاری است که نشان از تأثیر یک متغیر برون زای بر یک متغیر درون زای دارد. مقدار ۰/۷۱۳ برای R2 به عنوان ملاک برای قوی و بسیار قوی بودن R2 در نظر گرفته می شود، مقدار R2 برای سازه های درون زای پژوهش از دیدگاه خبرگان محاسبه شده است که با توجه به مقدار ملاک، مناسب بودن برازش مدل ساختاری را تأیید می سازد.

جدول ۱۷. نتایج معیار R2 برای سازه های درون زا

متغیرهای مکنون	R ²
حکمرانی خوب	۰/۷۱۳

منبع: یافته های پژوهش، ۱۳۹۹

برازش مدل از طریق معیار Q2 (Stone-Geisser Criterion):

این معیار قدرت پیش بینی مدل را مشخص می سازد و در صورتی که مقدار Q2 در مورد یک سازه درون زای سه مقدار ۰/۰۲، ۰/۱۵ و ۰/۳۵ را کسب نماید، به ترتیب نشان از قدرت پیش بینی ضعیف، متوسط و قوی سازه با سازه های برون زای مربوط به آن را دارد. نتایج جدول ۲۱ نشان از قدرت پیش بینی مناسب مدل در خصوص سازه های درون زای پژوهش دارد و برازش مدل ساختاری را تأیید می سازد.

جدول ۱۸. جدول معیار Q2

متغیرهای مکنون	Q ²
حکمرانی خوب	۰/۴۱۲

منبع: یافته های پژوهش، ۱۳۹۹

برازش کلی مدل

مدل کلی شامل هر دو بخش مدل اندازه-گیری و مدل ساختاری می-شود و با تایید برازش آن، بررسی برازش در یک مدل کامل خواهد شد. برای بررسی برازش مدل کلی تنها یک معیار به نام GOF وجود دارد. معیار GOF توسط تنهاوس و همکاران (۲۰۰۴) ابداع گردید و طبق فرمول موجود در جدول محاسبه می-گردد. سه مقدار ۰/۰۱، ۰/۲۵ و ۰/۳۶ به عنوان مقادیر ضعیف، متوسط و قوی برای GOF معرفی شده است.

"شاخص GOF بزرگتر از ۰/۳۶، مدل قوی را نشان می دهد."

جدول ۱۹. نتایج برازش کلی مدل با معیار GOF

\bar{R}^2	Communalities	$GOF = \sqrt{Communalities \times \bar{R}^2}$
۰/۸۰۷	۰/۵۱۸	۰/۶۰۹

منبع: یافته های پژوهش، ۱۳۹۹

سه مقدار ۰/۰۱، ۰/۲۵ و ۰/۳۶ بترتیب برازش ضعیف، متوسط و قوی را نشان می دهد همانطور که در جدول ۲۲ مشاهده می شود، مقدار میانگین مقادیر اشتراکی (Communalities) مقدار ۰/۵۱۸ و میانگین مقادیر R^2 برابر ۰/۸۰۷ بدست آمده است و با توجه به فرمول مقدار معیار GOF معادل ۰/۶۰۹ بدست آمد که با توجه به دسته-بندی مذکور نشان از برازش قوی مدل تدوینی تحقیق است. معیار بالای GOF اعتبار مدل تدوین شده را با قدرت تایید می کند

نتیجه گیری و دستاورد علمی پژوهشی

نظریه حکمرانی خوب از سه دهه قبل به عنوان یک الگوی مطلوب توسعه و مدیریت جوامع موردتوجه قرار گرفته است. حکمرانی خوب به معنای سازوکارها، فرآیندها و نهادهایی است که به واسطه آنها شهروندان، گروه‌ها و نهادهای مدنی، منافع مدنی خود را دنبال می‌کنند و حقوق قانونی خود را به اجرا درمی‌آورند و تعهدات‌شان را برآورده می‌سازند.

علیرغم سابقه طرح چند ساله این نظریه در ایران و تطابق نسبی شاخص های آن با مبانی اعتقادی و حقوقی کشور، حرکت جدی چندانی برای بازتعریف و تعیین چگونگی تحقق حکمرانی خوب در کشور صورت نگرفته است.

برای تحقق مقوله حکمرانی خوب توسط صاحب نظران و محققین، مشخصه‌هایی عنوان شده‌اند. بی شک وزن و اهمیت هر یک از مشخصه‌ها برای دست یافتن به حاکمیت خوب با هم تفاوت دارند. سؤال اصلی این تحقیق این بوده است که درجه اهمیت هر شاخص‌ها برای رسیدن به این مهم به چه ترتیب بوده و اولویت بندی شاخص‌ها چگونه است؟ در این مقاله با استفاده از تحقیق میدانی انجام شده تلاش گردید تا شاخص‌ها، مولفه‌ها و ابعاد حکمرانی خوب، در کتابخانه های عمومی کشور تبیین گردد. سپس با استفاده از تکنیک فرآیند تحلیل سلسله مراتبی (AHP) اولویت بندی بین مولفه‌ها و شاخص‌ها انجام شود؛

و در نهایت با استفاده از برازش مدل اندازه گیری و مدل ساختاری اعتبار مدل تدوین شده تایید گردید

لذا تحقیق حاضر به شناسایی و طراحی عناصر محوری موثر در استقرار حکمرانی خوب با یک رویکرد آمیخته در سطح ادارات کل کتابخانه های عمومی پرداخت و و ترتیب و نسبت این عناصر با یکدیگر را اولویت بندی نمود. سادرا، فریوالدو و بیوانو

۳۰۸ فصلنامه علمی - پژوهشی جغرافیایا (برنامه ریزی منطقه‌ای)، سال یازدهم، شماره اول، زمستان ۱۳۹۹
(۲۰۱۹) در تحقیق خود به بررسی هماهنگ کردن حاکمیت خوب در منطقه شهری بارانگای^۱ اعضای شورای شهر، کارکنان، خزانه دار و مدیران محلی پرداختند. تحقیق حاضر با تحقیق فوق همخوان است و محققین فوق اصل پاسخگویی، شفافیت و انصاف را در خدمات دولتی مد نظر دارند. عدالت و قانون، بسیار عالی ترسیم شده و در بین مؤلفین ارائه می شود. حضور هماهنگی در حاکم کردن موانع مختلف در کلان شهرها، هنوز هم نیاز به غنی سازی در حوزه های عملکرد دارد که شامل پاسخگویی، اثربخشی و کارایی و مشروعیت و تعاملات از قبیل مشارکت، جهت گیری اجماع شناسایی و مورد بررسی قرار دادند.

تحقیق حاضر با شاخصهای شفافیت و انصاف در مشارکت تحقیق طائبی (۲۰۱۹) همخوان است. طائبی در تحقیق خود متغیرهای کیفیت اطلاعات (یعنی شفافیت، اعتبار دانش و اطلاعات و اعتماد) و انصاف در مشارکت ذینفعان (یعنی شمول و فرآیند مناسب در مشارکت) را شناسایی نمود.

لارسن و بودهو (۲۰۱۹) در تحقیق خود تنها به بررسی مولفه شفافیت و پاسخگویی پرداختند که با مولفه های بعد سیاسی تحقیق حاضر همخوان است.

شاه و منگی (۲۰۱۸) در تحقیق خود شاخص های حکمرانی خوب را در سه مولفه پاسخگویی، شفافیت و حاکمیت قانون مورد بررسی قرار دادند؛ که مولفه های فوق همخوان با تحقیق حاضر و جزء شاخص ها و معیار های بعد سیاسی تحقیق حاضر بوده اند.

تحقیق حاضر با ۴ شاخص حکمرانی خوب تحقیق مرادی و رهنما و حیدریان (۱۳۹۶) تحقیقی تحت عنوان تاثیر شاخص های حکمرانی خوب بر کنترل فساد (مطالعه موردی: کشورهای خاور میانه و جنوب شرق آسیا) انجام دادند. حکمرانی خوب از ۶ شاخص؛ کنترل فساد، کارایی و اثربخشی دولت، ثبات سیاسی، کیفیت قوانین و مقررات، حاکمیت قانون و حق اظهار نظر و پاسخگویی تشکیل شده است.

یگانگی، الوانی و معمارزاده طهران (۱۳۹۵) در تحقیق خود ۶ مولفه را شناسایی و بوسیله تکنیک فرایند تحلیل سلسله مراتبی (AHP) اولویت بندی نمودند که نتایج نشان داد پاسخگویی، قانون گرایی و ارزش گرایی در اولویت های اول تا سوم قرار می گیرند. در تحقیق حاضر پاسخگویی و قانون محوری جزء بعد سیاسی حکمرانی خوب و قانون محوری اولویت اول و پاسخگویی اولویت دوم بوده اند.

منابع

احمدی، بهشتی (۱۳۹۶)، حکمرانی خوب در ورزش: نقش فناوری اطلاعات و ارتباطات و سرمایه اجتماعی، دانشگاه رازی، دانشکده تربیت بدنی و علوم ورزشی، پایان نامه دکتری تخصصی (PhD)
پاداش زیوه، حمید و خداپناه، بهمن (۱۳۹۴)، برآورد تاثیر شاخص های حکمرانی خوب بر اقتصاد دان شبنیان در کشورهای منتخب. فصلنامه علمی پژوهشی برنامه ریزی و بودجه، سال بیستم، شماره ۳، صص ۱۶۵-۱۸۶، پاییز، ۱۳۹۴
طالبی، محمدعلی، حاجی یوسفی، امیرمحمد و حشمت زاده، محمدباقر (۱۳۹۶)، بررسی موانع تحقق حکمرانی خوب در فرهنگ سیاسی ایران. جستارهای سیاسی معاصر، پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی، سال هشتم، شماره اول، بهار، صص

^۱ barangay

عزیزی فر، محمدجواد (۱۳۹۶)، نگرشی بر توانمندی‌های دولت الکترونیک در افزایش و توسعه حکمرانی خوب، اولین همایش ملی توسعه پایدار و مدیریت شهری با رویکرد آرامش شهروندی، سیرجان، شهرداری سیرجان
عموری، علی (۱۳۹۶)، آزمون مدل حکمرانی خوب در دانشگاه شهید چمران اهواز، دانشگاه شهید چمران اهواز، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، پایان نامه کارشناسی ارشد

فتاح شریف زاده و رحمت اله قلی پور (۱۳۸۲)، حکمرانی خوب و نقش دولت، نشریه فرهنگ مدیریت، شماره ۴
کشاوریزاده، سمیه و عبدی، بهنام (۱۳۹۵)، ارائه الگوی معماری حکمرانی خوب فناوری اطلاعات براساس چارچوب معماری سازمانی زکمن، نخستین کنفرانس بین‌المللی پارادیم‌های نوین مدیریت هوشمندی تجاری و سازمانی، دانشگاه شهید بهشتی
گرچی پورشفیعی، آرش (۱۳۹۶)، ضرورت سامانه مقررات‌گذاری بخشی رگولاتوری به منظور تحقق حکمرانی خوب، دومین کنفرانس بین‌المللی مدیریت و حسابداری، تهران، موسسه آموزش عالی صالحان

مرادی، ابراهیم؛ رهنما، علی و حیدریان، سمیرا (۱۳۹۶)، تاثیر شاخص‌های حکمرانی خوب بر کنترل فساد (مطالعه موردی: کشورهای خاور میانه و جنوب شرق آسیا). دوره ۱۴، شماره ۴ - شماره پیاپی ۵۵، زمستان، صفحه ۱۵۱-۱۸۲
مرتضی سامتی، همایون رنجبر، فضیلت محسنی (۱۳۹۰)، تحلیل تأثیر شاخص‌های حکمرانی خوب بر شاخص توسعه انسانی
مطالعه موردی: کشورهای جنوب شرقی آسیا فصلنامه علمی پژوهشی، پژوهش‌های رشد و توسعه اقتصادی، سال اول، شماره چهارم، پائیز

مریم پیمان مجد (۱۳۹۰)، بررسی شاخصه‌های حکمرانی خوب در قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران. پژوهش کارشناسی ارشد دانشگاه آزاد اسلام واحد تهران مرکزی دانشکده حقوق

میدری، احمد (۱۳۸۳)، حکمرانی خوب بنیان توسعه. تهران. مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی
الوانی، سید مهدی و علیزاده ثانی، محسن مهر (۱۳۸۶)، حلیلی بر کیفیت حکمرانی خوب در ایران فصلنامه مطالعات مدیریت
شماره ۵۳

یگانگی، سیده عاطفه؛ الوانی، سید مهدی و معمارزاده طهران، غلامرضا (۱۳۹۵)، اولویت‌بندی شاخص‌های حکمرانی خوب در سازمانهای کارا (مطالعه موردی: شعب بانک رفاه استان قزوین). دوره ۷، شماره ۱ (پیاپی ۲۱ بهار ۱۳۹۵)، تابستان، صفحه

- Addink, Henk. (2019). an Overview of Good Governance. In book: Good Governance, April, DOI: 10.1093/oso/9780198841159.003.0002, pp.15-24
Bartolini, David & Santolini, Raffella. (2017). Political institutions behind good governance. Elsevier_ economic systems 41 (2017) 68-85
Citra Sukmadilaga.; Arie Pratama& Sri Mulyani. (2015). Good Governance Implementation in Public Sector: Exploratory Analysis of Government Financial
Epstein, Gil S & Gang, Ira N. (2019). Inequality, good governance, and endemic corruption. International Tax and Public Finance, Bar Ilan University, June 2019 , DOI: 10.1007/s10797-019-09542-z
Larsen, Peter Dahler & Boodhoo, Adilah. (2019). Evaluation culture and good governance: Is there a link?, University of Copenhagen, January
Rahman Md. Mostafijur. (2019). THOUGHTS ON GOOD GOVERNANCE: BANGLADESH PERSPECTIVE, Prime University Bangladesh, February
Rotberg, Robert I. (2018). Good Governance: Measuring the Performance of Governments. book, pp.33-48, DOI: 10.1007/978-3-319-62707-6_2
Rudra P. Pradhan & Sanyal G. S. (2011). Good Governance & Human Development: Evidence from Indian States, Journal of Social and Development Sciences, 1 (1), pp. 1-8.

- Sadera, Jefferson M.; Frivaldo Florenda S&Bueno, David Cababaro. (2019). Harmonizing Good Governance across Barangays in a Metropolitan Setting. Institutional Multidisciplinary Research and Development (IMRaD), July, ISSN 2619-7820, DOI: 10.13140/RG.2.2.10006.70723
- Shah, Naimatullah&Mangi, Shahnawaz. (2018). IS GOOD GOVERNANCE POSSIBLE THROUGH TACTICS. August Conference: national Graduate Conference, At Allama Iqbal Open University Islamabad, University of Sindh
- Shankar Nag, Ninad. (2018). Government, Governance and Good Governance. The Indian journal of public administration: quarterly journal of the Indian Institute of Public Administration 64(1):122-130, March, DOI: 10.1177/0019556117735448
- An Analysis of the Components of Good Governance with Integrated Approach
Mohammad Saeed Bagherzadeh, Mojtaba Tabari, Toraj Mojibi Mohammadreza, Mohammad Reza Bagherzadeh, Ali Mahdizadeh Ashrafi